

AQUELLA FELICITAT CLOSA

*"Sí, em pots trobar, si goses,
darrera el glacial no-res d'aquesta
porta, aquí, on visc i sento
l'enyor i el crit de Déu i sóc,
amb els ocells nocturns de la meua solitud,
un home sense somnis en la meua solitud".*

SALVADOR ESPRIU

—Joana, Joana!

L'home, assegut en una butaca de gran respall, cridava tot el que la febla veu li permetia. En realitat, allò que se'n diu cridar, no havia cridat mai. Era com si les cordes vocals es neguessin a pujar el to per molt que ell ho hauria volgut, de vegades. Potser perquè des de petit s'havia empassat les ganes de fer-se sentir de manera oral, quan un allau de mots se li entortolligaven a la gola, sense poder-los fer fora. A la casa gran i obscura de la seva infantesa, ell no havia pronunciat més que frases plenes de cortesia i obediència. La seva mare, alta i severa, bella d'una bellesa un tant marcida, l'obligava a callar fent-li por d'ombres incertes, de figures masculines que mai no arribaven però que podien venir a prendre'l en qualsevol instant. La seva mare, que duia faldilles molt llargues i el cabell recollit polidament al darrera, semblava conèixer el premi que corresponia als homes que sabrien callar tota la vida, bé com si fos ella mateixa qui hagués de donar la recompensa. S'asseia a la butaca d'orelleres i demanava al fill que s'agenollés devora ella. El nen posava els seus genolls nus en terra i recolzava el cap sobre la falda de la mare. Llavors la dona cantava, fluixet, com era el to general de la seva existència, alguna lletra que encantava, o llegia un poema d'algun poeta consagrat i ja vell, o d'algun geni llunyà en els temps, més encisador, per desconegut, encara.

—Joana, on ets?

On devia ser na Joana? La vella Joana, la dida, no responia. Era dura d'oïda, perquè ja se sabia que els anys havien de pesar d'alguna manera. La dida, petita i viva com un ocell, havia perdut molta de l'agilitat d'antany, tot dedicant la seva vida al fill de la senyora. Perquè la mare, majestuosa i distant, no podia córrer rera els delits del fill, aquelles coses ordinàries, els plors, les ganes i les tristesses d'estar en aquell pis ampli però carregat d'obscurs cortinatges i de no menys obscurs ànims. Quan ell sentia el cuc d'una necessitat cridava: "Joana!", i la dida, després convertida en una

mena de tia sense categoria, acudia diligent, sempre, sempre, sempre. Després, molt després, quan ell ja estava vestit, pentinat, menjat i begut, i ben arreglat en tots els aspectes, la mare entrava a la cambra, precedida pel soroll dels talons de les seves sabates sonant pel passadís, i enlluernava el nen, qui mai no acabava d'acostumar-se que aquella dama fos la seva mare de veritat, la mare, i no una fada, rossa com era i de mans tan blanques i delicades, però sempre distant, com si entre ells dos s'alcés un mur de cristall invisible. Una fada estranya: vestida de negre des de sempre i per sempre.

Mare i fill, tots dos amb semblant pallidesa, s'asseien a taula, a sopar. L'un davant l'altre, menjaven com si no volguessin fer-ho, segons les regles dels bons costums. Segurament per això va quedar-li aquella desgana, aquella manca d'afecció pels banquetes, als quals acudien gustosos els amics que després havia de conèixer.

Perquè hi havia una llosa, imperceptible però existent, en el sostre de la casa, que oprimia mare i fill, que es sentia en les pesades cortines obscures que cobrien les finestres, en el balcó només entreobert, en el silenci que dominava l'aire, en els vestits negres de la mare, en les marques violeta que es dibuixaven sobre els pòmuls de na Joana, i en tantes coses que es tenyien de gris als ulls del nen. I ell volia imaginar-se un home corpulent que donava ordres en una casa viva. L'absència del pare estrenyia el coll del nen, ofegava la seva voluntat de paraules. El senyor de la casa, Déu el tingues a la seva glòria, seria pels dies dels dies una fotografia poc clara, sobre un moble del pis.

—Joana! Joana, vine!

Tot havia estat presència femenina, durant la infantesa. A les tardes, les tietes venien a prendre una tassa —ell no sabia de què, perquè el feien passar un instant a dir "servidor de vostès" i suportar els mateixos comentaris de sempre, sobre la seva alçària i la seva postura. "L'home de la casa", deien, mentre es dirigien a ell, a ell, precisament, que quan es mirava a l'espill veia una figura escarransida,

pàl·lida, amb les cames a l'aire. Ell creia que un home havia de ser molt més que allò, encara que més tard descobriria el contrari. Perquè tots els homes que va conèixer després, duïen el mateix infant, desproporcionat i cames enlaire que ell havia estat, i que íntimament continuaria essent tota la vida.

No estava fet, ell, pel món de les aventures que el fascinaven tant en els llibres. Davant les tietes, la mare posava una de les seves mans dolcíssimes sobre el seu cap i deia: "Està delicat". Sempre havia estat delicat, també quan tots els nois hagueren de vestir-se de soldats i les portes de la Universitat van tancar-se durant tres anys. Ell quedà a casa, i es submergí en els llibres, una mica dolgut perquè havia d'estar sol, amb aquella soledat mortificadora, quasi baldat, pràcticament reduït a la butaca d'orelleres i, més tard, en temps de calma, a passejos per la voravia assolada, com els vells. I quan les tietes deixaren de venir i la mare descansà de la seva existència quieta, van ser els seus amics qui vingueren, a les tardes, a prendre una tassa —ell no sabia de què, perquè el metge li havia prohibit de pendre'n. Na Joana, amb les eternes marques violeta sota els ulls, arrossegava els peus del passadís, i es preocupava, igual que en aquells dies de la infància, del fred que podia molestar o refredar el seu fillol, que ja era un home, i tot un home, perquè era artista.

—Joana!

—Què mana? Què mana, amb tanta pressa?

Quedà en suspens, durant uns segons. La vella, al seu davant, esperava una resposta que ell no tenia. Entre els seus dits tremolava un bolígraf.

—T'han caigut els papers per terra? Ara te'ls agafo, ara mateix.

I la vella s'ajupí, amb penes i treballs, i recollí les quartilles que, sense voler, se li havien escampat als seus peus. Ell mormolà alguna paraula de gràcies. Na Joana se'n tornà, passadís enllà, perquè no volia destorbar la solitud sagrada del poeta.

MARGARIDA GÓMEZ
BORRÀS